

Politechnika
Śląska

UCZELNIA
BADAWCZA
INICJATYWA DOSKONAŁOŚCI

PRACOWNIA FIZYCZNA 1

Instytut Fizyki
Centrum Naukowo Dydaktyczne

P1-F1. Wyznaczanie szerokości przerwy energetycznej półprzewodnika metodą termiczną (termistor)

Zagadnienia

Metale, półprzewodniki, izolatory. Struktura pasmowa ciał stałych. Przewodnictwo elektronowe i dziurowe w półprzewodnikach samoistnych oraz domieszkowanych. Przerwa energetyczna. Prąd elektryczny, rezystancja, przewodność, koncentracja i ruchliwość nośników.

1 Wprowadzenie

→ Teoria pasmowa ciał stałych

→ Półprzewodniki

Przewodnictwo elektryczne materiałów opisuje się za pomocą wielkości σ , zwanej przewodnością elektryczną. Jest to odwrotność oporności właściwej. Przewodność elektryczna materiałów

$$\sigma = Nq\mu \quad (1)$$

zależy od N – liczby nośników prądu w jednostce objętości materiału (koncentracji nośników), q – ładunku nośnika i μ – ruchliwości nośników.

Związek między przewodnictwem właściwym σ a temperaturą T półprzewodnika z dobrym przybliżeniem opisuje wzór

$$\sigma = \sigma_0 \exp\left(-\frac{\Delta E}{2kT}\right), \quad (2)$$

gdzie:

σ_0 – stała materiałowa o wymiarze elektrycznego przewodnictwa właściwego (jej zależność od temperatury można pominąć wobec wykładniczej zależności sąsiadującego z nią czynnika),

ΔE – energia aktywacji. W przybliżeniu można przyjąć, że jest to odległość między poziomem domieszkowym a odpowiednim pasmem energetycznym lub szerokość przerwy energetycznej danego półprzewodnika, o czym decyduje zakres temperatur, w którym przeprowadzany jest pomiar przewodnictwa elektrycznego,

k – stała Boltzmanna.

Opór elektryczny półprzewodnika w funkcji temperatury przedstawia zależność

$$R = R_0 \exp\left(\frac{\Delta E}{2kT}\right) \quad (3)$$

Logarytmując zależność (3) otrzymuje się liniową zależność pomiędzy logarytmem naturalnym rezystancji półprzewodnika a energią aktywacji ΔE

$$\ln R = \ln R_0 + \frac{\Delta E}{2k} \cdot \frac{1}{T} \quad (4)$$

2 Układ pomiarowy

Celem ćwiczenia jest wyznaczenie szerokości przerwy energetycznej materiału półprzewodnikowego. W układzie pomiarowym materiał ten jest obecny w elemencie elektronicznym zwanym termistorem. Stnowisko pomiarowe składa się z dwóch różnych termistorów, umieszczonych w aluminiowym bloczku. Bloczek aluminiowy jest podgrzewany przy pomocy tranzystora bipolarnego. Natężenie prądu płynącego przez tranzystor regulowane jest przy pomocy potencjometru. Do pomiaru temperatury wykorzystano czujnik temperatury połączony z miernikiem cyfrowym. Oporności termistorów są mierzone za pomocą mierników cyfrowych. Odwrotność oporu termistora jest miarą koncentracji nośników ładunku.

3 Pomiary

1. Ustalić z prowadzącym temperaturę graniczną ogrzewania termistorów oraz krok temperaturowy z jakim będą wykonywane pomiary.
2. Zmierzyć oporności termistorów w zastanej temperaturze.

Ogrzewanie termistorów

3. Ustawić przy pomocy potencjometru żadaną temperaturę.
4. Odczekać aż temperatura bloczka osiągnie zadaną temperaturę.
5. Odczytać oporności obu termistorów.
6. Przeprowadzić podobne pomiary dla wyższych temperatur.

Chłodzenie termistorów

7. Ustawić przy pomocy potencjometru temperaturę równą zastanej temperaturze.
8. W miarę samorzutnego ochładzania się aluminiowego bloczka notować oporności termistorów z zadanym krokiem temperatury.

4 Opracowanie wyników pomiarów

1. Na podstawie otrzymanych wyników pomiarów sporządzić wykres zależności oporu R od temperatury T dla obu termistorów, na jednym wykresie.
2. Zaznaczyć na wykresie słupki niepewności dla temperatur i oporności.
3. Sporządzić wykres zależności logarytmu naturalnego oporności od odwrotności temperatury (wyrażonej w kelwinach):

$$\ln R = f(1/T).$$

4. Metodą regresji liniowej dopasować prostą do punktów pomiarowych. Narysować na wykresie prostą regresji.
5. Na podstawie parametrów prostej wyznaczyć szerokość przerwy energetycznych ΔE obu termistorów.
6. Korzystając z prawa propagacji niepewności, obliczyć niepewności $u(\Delta E)$.
7. Zapisać wyniki w odpowiednim formacie.
8. Wykonać test zgodności otrzymanych wyników. Czy termistory są jednakowe? Skomentować otrzymane wyniki.